

■ ■ ■ Mer penger til politiet ga ikke godt nok utstyr og tilstrekkelig beredskap. Og det er kanskje slik at jo mer penger Norge har å bruke, dess mindre får vi ut av dem. Da bør politikerne endre pengebruken. Hvis ikke, må Norges Bank gjøre jobben – med høyere renter.

Rikdom til besvær

ØKONOMI
HILDE C.
BJØRNLAND

I 2001 innførte Norges Bank et inflasjonsmål for pengepolitikken. Enkelt sagt: Dersom prisveksten overskrider et fastsatt mål, skal renten settes opp. Motsatt er det når prisveksten er under målet, da skal renten settes ned. Målet ble satt til å være en vekst i konsumprisene (KPI) på 2,5 prosent.

Lite ante man at samme år som Norge innførte inflasjonsmålet skulle Kina bli medlem av World Trade Organization (WTO), noe som økte tilgangen på rimelige Asia-produserte varer og tjenester. Og så har det seg slik at Norge importerer ganske mange varer og tjenester fra Asia, noe som har ført til at veksten i import- og konsumprisene i Norge har falt.

Nå, 11 år etter at inflasjonsmålet ble innført, har Norge en inflasjon som er lavere enn hos de fleste av våre handelspartnere og en rente som bare er marginalt høyere enn renten i de kriserammede eurolandene. Dette til tross for at det ikke er noen krise i Norge, tvert imot, vi har OECDs laveste ledighet, høyeste holligprisvekst, orden i budsjettene og en vekst i realøkonomien som mange misunner oss.

Stirrer man litt mindre blindt på konsumprisene, oppdager man imidlertid det som turister i Norge for lengst har oppdaget: Det er dyrt her. Og denne kostnadsveksten har ikke kommet over natten. Ser vi på prisen på alt det vi produserer av varer og tjenester i Norge (prisdeflatoren til bruttonasjonalproduktet) har denne vokst i snitt med 4,2 prosent hvert år siden vi fikk inflasjonsmålet, mens den årlige veksten i KPI har vært på «bare» 1,8 prosent. Dette er nytt

■ PENER. Til tross for ekstraordinære tilskudd til politiet, evnet ikke Norge å skaffe seg godt livreddende utstyr, skriver artikkelforfatteren. Her ved Utøya ett år etter Anders Behring Breiviks massakre.
Foto: Hampus Lundgren

i et historisk perspektiv. Går vi tiår tilbake, er nemlig bildet motsatt. Da vokste konsumprisene til tider mer enn prisene på norskproduserte varer og tjenester.

Grunnen til denne forskjellen i prisene er selvfølgelig at samtidig som vi har fått tilgang på billige varer fra Asia, har eksportprisene (særlig olje og gass) nærmest eksplodert.

Det betyr at Norge får betalt stadig mer for det vi produserer og eksporterer, mens vi betaler stadig mindre for det vi importerer.

I tillegg er dette med på å styrke kronen, noe som igjen gjør det enda billigere å importere konsumvarer. Det driver veksten i konsumprisene enda lenger ned og holder renten til Norges Bank i sjakk.

Det at vi får godt betalt for varer og tjenester vi produserer, er selvfølgelig bra. Dette er inntekter til AS Norge. Mye av inntektene kommer tilbake til oss i form av høye lønninger og overskudd i olje- og gassrelatert virksomhet, som igjen har store ringvirkninger til resten av fastlandsøkonomien. Og staten tar sin del av kaken gjennom

22. juli kommisjonen har lært oss at det ikke handler om hvor mye penger man bruker, men hva man bruker dem på

direkte overføringer av oljepenger og indirekte skatteinntekter av et næringsliv som tjener gode penger på oljenæringen.

Når blir dette et problem?

Den dagen de gode forutsetningene endrer seg, det vil si hvis olje- og gassprisene faller, da kan vi få et kraftig tilbakeslag i norsk økonomi samtidig som vi har en særnorsk pris og kostnadsvekst som det er for sent å gjøre noe med (i hvert fall vil det bli en hestekur uten like).

Men trolig er det allerede et problem for offentlig sektor. For offentlig kjøp av varer og tjenester har hatt en prisvekst som resten av økonomien, det vil si over fire prosent hvert år siden vi fikk inflasjonsmålet. Og

siden produktivitetsveksten har vært mye lavere, bidrar kostnadsveksten til at de ikke får effektiv bruk av ressursene de allerede har.

22. juli kommisjonen har lært oss at det ikke handler om hvor mye penger man bruker, men hva man bruker dem på. Til tross for ekstraordinære tilskudd til politiet, evnet ikke Norge å skaffe seg godt livreddende utstyr. Kanskje er det rett og slett slik at jo mer penger man har å bruke jo mindre får man ut av dem?

Det mangler ikke på gode forslag som kan bidra til å lette på utfordringene, og jeg har vært innom alle her i DN før. Mindre og mer målrettet bruk av oljepenger, samt moderasjon i lønnsveksten, er eksempler.

Men få rikspolitikere vil virkelig sette inn alle kluter på å få gjennom slike forslag så lenge oljeprisen er høy og truselen om økt rente er lav. Og renten den blir lav så lenge Norges Bank er opptatt av de lave konsumprisene.

Så kanskje er det der vi bør begynne. Norges Bank har fortsatt et inflasjonsmål. Hadde det vært lettere å sette opp renten hvis inflasjonen hadde vært fire prosent (altså langt over målet?). Hvis svaret på det er ja betyr det at Norges Bank bør se mer til innenlandske priser (eller BNP deflatoren) når de setter renten. Norges Bank skal nemlig hverken ha æren eller skylden for de lave importprisene vi har i dag.

FLERE INNLEGG
Side 44 – 46

Innlegg

Grønn salut

Carl Gustaf Rye-Florentz

Klar når det kreves

Sven Mollkleiv

Unge trenger hjelp med økonomien

Anette Hansen

Villedende skryt om leger

Terje L. Berstad

Vi har råd til å kjøpe

Arne Westeng

Falsk redning

Bendik Rød Karlsson

Fremskrivninger eller ønsketenkning

Eirik Wærness

■ Hilde C. Bjørnland, professor ved Institutt for samfunnsøkonomi, Handelshøyskolen BI

GJESTEKOMMENTAR – ØKONOMI

STEINAR HOLDEN

ROGER BJØRNSTAD

HILDE C. BJØRNLAND

ØYSTEIN DØRUM

STEINAR JUELL

IDA WOLDEN BACHE

E-post: debatt@dn.no Telefaks: 22 00 11 10
Hovedinnlegg/kronikk: Maks 4500 tegn inklusive mellomrom
Underinnlegg/replikk: Maks 1500 tegn (ca 250 ord)
Legg ved portrettfoto

■ Alt stoff som leveres til Dagens Næringsliv, må produseres i henhold til Vær Varsom-plakaten.
■ Dagens Næringsliv betinger seg retten til å lagre og utgi alt

stoff i avisen i elektronisk form, også gjennom samarbeidspartnere.
■ Redaksjonen forbeholder seg retten til å forkorte innsendte manuskripter.

Debattinnlegg honoreres ikke.
Debattansvarlig: Vidar Ivarsen, tlf. 22 00 10 59 – 932 56 059
debatt@dn.no